

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1905.

Första Kammaren.

N:o 3.

Torsdagen den 12 oktober.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m., och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Herr *Dieden* anmälde, att han infunnit sig vid riksdagen.

Justerades protokollet för den 5 i denna månad.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran särskilda utskottets nästlidne dag bordlagda utlåtande n:o 1, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående godkännande af vissa vid förhandlingar i Karlstad af utsedde delegerade från svensk och norsk sida uppgjorda förslag till öfverenskommelser mellan de bägge rikena.

Kammaren åtskildes kl. 2,04 e. m.

In tidem
A. v. Krusenstjerna.

Fredagen den 13 oktober, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr *Sternhagen* anmälde, att han inställt sig vid riksdagen.

Herr statsrådet *Lindman* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående understöd till de hushåll, hvilkas värnpliktiga familjeförsörjare under innevarande år varit i tjänst vid hären kvarhållna för extra tjänstgöring utöfver lagstadgad öfningstid och hvilka för sin utkomst äro väsentligen beroende af familjeförsörjarnas arbetsförtjänst; samt

2:o) angående understöd till de hushåll, hvilkas värnpliktiga familjeförsörjare under innevarande år varit i tjänst vid flottan kvarhållna för extra tjänstgöring utöfver lagstadgad öfningstid och hvilka för sin utkomst äro väsentligen beroende af familjeförsörjarnas arbetsförtjänst.

Dessa kungl. propositioner blefvo härefter föredragna och hänvisade till särskilda utskottet.

Om godkännande af vissa förslag till öfverenskommelser mellan Sverige och Norge.

Föredrogs ånyo särskilda utskottets den 11 och 12 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 1, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående godkännande af vissa vid förhandlingar i Karlstad af utsedde delegerade från svensk och norsk sida uppgjorda förslag till öfverenskommelser mellan de bägge rikena.

I en den 30 september 1905 till Riksdagen aflåten proposition (n:o 1) hade Kungl. Maj:t — under åberopande af särskilda i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll samt med öfverlämnande af en utaf utsedde delegerade från svensk och norsk sida upprättad handling och med tillkännagifvande, att de delegerades förslag till det i samma handling omförmälda separataftal komme att tillställas vederbörande utskott — föreslagit Riksdagen att dels godkänna, under förutsättning af motsvarande beslut i Norge, de i förstnämnda handling intagna förslag till öfverenskommelser att erhålla bindande verkan från den i handlingen angifna tid, dels och förklara, att i detta godkännande skulle innefattas medgifvande för Kungl. Maj:t att å Sveriges vägnar godkänna förslaget till separataftal.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande hemställt, att Riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts proposition,

dels godkänna, under förutsättning af motsvarande beslut i Norge, de i ofvan omnämnda, af utsedde delegerade från svensk och norsk sida upprättade handling intagna förslag till öfverenskommelser att erhålla bindande verkan från den i handlingen angifna tid,

dels ock förklara, att i detta godkännande innefattades medgifvande för Kungl. Maj:tt att å Sveriges vägnar godkänna det i samma handling omförmälda förslaget till separataftal.

*Om godkännande af vissa förslag till öfverenskommelser mellan Sverige och Norge.
(Forts.)*

Herr Lithander: Redan på förhand vill jag gifva till känna, att jag icke begärt ordet för att göra något yrkande. Ej heller finner jag anledning att uttala något klander öfver de svenska delegerades i Karlstad förslag till klarerande af mellanhafvandets med Norge, ty en sak, som redan från början blifvit fördärfvad, är sannernligen icke lätt att reda upp, i synnerhet då man har att göra med norrmän. Fritt från hemliga aftal borde det dock varit.

Min afsikt är endast den att med herr grefvens och talmannens tillåtelse beröra förhållanden, som stå i sammanhang med den för de skandinaviska folken så ödesdigra händelse som det norska förräderibrottet den 7 juni.

Ingen tanke kunde väl vara riktigare än den, på hvilken unionen mellan Sverige och Norge grundades, nämligen att tvenne små folk, som af naturen äro sammanvuxna med hvarandra och tillsammans bebo en aflägsen, i Europas nordvästra hörn belägen halfö, inginge en förening med syfte att stödja hvarandra mot allt, som utifrån kunde störa deras fred och själfständiga ställning — ett stödjande, hvilket vore så mycket mer oundgängligt, som de två länderna hvar för sig betydde för litet, då det eventuellt gällde att mot större och mäktigare folk försvara sina intressen.

Tankens riktighet är till fullo ådagalagd genom den 90-åriga fred, som de bägge folken medelst unionen kunnat bevara till fromma för deras utveckling på alla områden.

Men det gamla ordspråket, att »medgången är svår att bära», gäller icke endast individer, utan det kan ock tillämpas på hela folk. Det har Norge till full evidens bevisat, då det nu, genom en länge planlagd brottslig handling, kastat öfver bord det goda det hade för att beträda äfventyrens bana och af den afundsvärdt lyckligt lottade Skandinaviska halfön synes åt Europa vilja skapa äfven ett nordvästligt oroligt hörn.

Sverige vill ingen del ha i det fula i denna handling, om det likväl icke kan fritaga sig ifrån att det — för fridens skull — genom ständiga eftergifter ofrivilligt har stärkt norrmännens mod att skrida till utförande af sin förrädiska plan.

Jag skulle icke hafva vid detta tillfälle yttrat mig, utan för min del låtit det föreliggande uppgörelseförslaget passera utan några reflexioner, men det bjuder mig emot, att alla de medvetna osanningar och vrängda uppgifter, som i tal och skrift förekommit såväl i det norska stortinget som i Norges regeringspress, skola stå oemot-

Om godkännande af vissa förslag till öfverenskomelser mellan Sverige och Norge.
(Forts.)

sagda i denna kammares protokoller. Därför vill jag bidraga med några sauningens ord.

Sanningen är, hvilket man i Norge ej vill komma i håg:

att Norge var ett lydrike under Danmark, då det upptogs i unionen, och att svenskarne upphöjt norrmen till ett fritt och själfständigt folk; ensamt detta faktum borde ju förplikta norrmen till evärdlig tacksamhet;

att Sverige underkastat sig trenne krig, afstått från sin rätt till Pommern och Rügen m. m. för att åstadkomma den union mellan Sverige och Norge, hvilken det på goda grunder hoppades skulle blifva till bägge folkens lycka;

att Sverige sedan gjort ständiga ekonomiska uppoffringar till förmån för Norge, såsom

1:o inrymmande af afsevärda fördelar medelst minskade afgifter i svenska hamnar för norska fartyg utan annat vederlag än en värdelös reciprocitet för svenska fartyg i norska hamnar, från hvilka, som känt är, litet eller intet varit att hämta;

2:o tillåtelse för Norge att blott med en alltför ringa del godtgöra sin årliga afgift för de diplomatiska beskickningarna m. m.;

3:o upplåtelse i många år åt Norge af tullfri afsättning af norska industrialster till Sveriges konsumtionskraftiga 5 millioner invånare mot den jämförelsevis ringa reciprociteten, att Sverige fick fritt sälja till Norges 2 millioner föga konsumtionskraftiga invånare.

Denna s. k. mellanrikslag upphörde emellertid, då norrmen missbrukade den för lurendrejeri-ändamål och för oberättigadt hindrande af svensk djurexport.

4:o Sveriges kontanta utgifter för att skydda Norges fartyg mot Barbareskstaterna, jämte det att det i unionstidens början tilläts de norska handelskeppen att segla under svensk flagg.

Dessa med flera uppoffringar från Sveriges sida till Norges bästa representera med all säkerhet flera hundra millioner kronor, hvilka alltså obestridligen utgöra en penningsskuld till Sverige, sedan norrmen ej längre vilja vidhålla unionen, — det är klart.

Att från svensk sida intet anspråk gjorts om godtgörelse för denna norrmanns skuld, är för mig nästan obegripligt, om icke möjligen den åsikten gjort sig gällande, att »där ingenting finnes att taga, där har kejsaren förlorat sin rätt».

Om norrmen, hvilket ju är tämligen säkert, icke skulle förmå att ens närmelsevis betala denna skuld, så borde de åtminstone visa sig tacksamma för alla de välgärningar, som unionen medfört och för det högsinnade och broderliga bemötande, som, trots allt, kommit dem till del från svensk sida.

De hafva dock därigenom och endast därigenom kommit ifrån sin förra lydrikesställning och kunnat utveckla sig andligt och materiellt på ett sätt, som förut var omöjligt.

Som stöd för detta mitt påstående beder jag få åberopa en framstående norsk mans egna offentligen uttalade ord:

I »Schinkels minnen ur Sveriges nyare historia» IX delen, sid. 83, finnes återgifvet ett offentligt föredrag af den upplyste och

fosterlandsälskande, i unionens och Norges historiska och statsrättsliga förhållanden väl bevandrade norska advokaten Dunker, hvarur följande utdrag just i dessa dagar torde förtjäna att läsas:

» . . . Men det är också en tredje, hos hvilken Norge vid sidan af Eidsvoldsmännen och Carl Johan står i tacksamhetsskuld för sin frihet och själfständighet, och detta är Sveriges rike, den svenska nationen.

Det var Sverige, som med vapenmakt tvang Danmark till att ingå traktaten i Kiel, som är utgångspunkten för vår själfständighet.

Så länge den danske konungen icke hade löst oss från vår trohetsed emot honom, skulle själfständighetsbaneret aldrig blifvit upprest på Eidsvold. Men Sverige köpte Kieler-traktaten genom att afstå den sista provinsen det ägde kvar från trettiåriga kriget. Sverige hade alla omkostnaderna. Vi fingo det bästa af frukterna. Detta är sant, och detta höfves det oss icke att låta den svenska oppositionen vara ensam om att förtälja.

Sverige var högsinnadt nog att göra Carl Johans ädla politik till sin och upptaga oss som likberättigad stat i förbundet, oaktadt det hade köpt oss som egendom af vår suveräna konung och hade betalt den öfverenskomna köpesumman.

Det är blott svagheten, som ej vågar vara tacksam.

Jag tror, att den norska nationen hvarken är så svag eller så bländad af fördom, att vi skulle behöfva dölja antingen för oss själfva eller för Sveriges män, att vi både känna och erkänna den tacksamhet, vi äro skyldiga Sveriges folk.

Eidsvoldsmännen gáfvo oss vår grundlag, Carl Johan ingick konventionen i Moss, Sveriges rikes ständer beslutade riksakten. Alla ha kraf på vår tacksamhet, och det skulle endast lända oss själfva till skam att icke erkänna Sveriges högsinhet.

Må vi tvärtom söka vår rätta heder i att fritt och öppet uttala erkännande af denna tacksamhetsskuld till Sveriges ädla och höghjärtade folk, med hvilket vi slutit ett förbund, som gör Sveriges heder till vår och vår till Sveriges.»

Så lät det, så länge ännu en hederlig norsk man vågade uttala ett sanningens ord.

Nu för tiden förföljes och betraktas den norrman såsom utan fädernesland, hvilken vågar sätta sanningen och sin samvetsplikt i första rummet och förhållningsorderna från yrkespolitikens män i det andra. Nu uttrycka normmännen sin »tacksamhet» medelst gränstäckningar, rustningar och mobilisering.

Det är i sanning förunderligt, att det norska olagliga brytandet af unionen kunnat verkställas så utan allt allvarligt motstånd som skett, och hvad som förefaller mig obegripligast, det är den nervösa brådska, med hvilken man från svensk sida skyndat att biträda unionsupplösningen trots det faktum, att Sverige af stormakter, vid unionens tillkomst, ålades ansvaret för att unionen skulle vidmakthållas.

En engelsk diplomat af stort anseende har nyligen sagt, att Norge genom revolutionen den 7 juni »kränkt ett europeiskt förtroende».

Om godkännande af vissa förslag till öfverenskomelser mellan Sverige och Norge.
(Forts.)

Om godkännande af vissa förslag till öfverenskommelser mellan Sverige och Norge.
(Forts.)

Jag anhåller att yttrandet, sådant det lyder i svensk öfversättning, måtte intagas i protokollet, alldenstund det ju kan ha sitt historiska värde och tydligen innefattar en erinran om att unionen icke tillkommit ensamt för Sveriges och Norges räkning, utan ock med tanke på andra europeiska förhållanden.

Det lyder som följer:

»En engelsk diplomat om unionsbrottet.

Förre engelske envoyén i Stockholm Horace Rumbold har i »Westminster Gazette» för den 29 september offentliggjort en märklig uppsats om den norska unionsbrytningen. Han skrifver däri bl. a.:

Att Norge länge förberedt sig på den slutliga brytningen och försökt skydda sig mot dess möjliga följder, syntes blott alltför tydligt vid underhandlingarna i Karlstad. Intet klarare bevis på fientliga afsikter mot broderfolket kan tänkas än uppförandet af en kedja befästningar, hvilka endast kunde vara Norge till nytta mot den andra unionsparten. Det är underbart, att regeringen i Stockholm icke protesterat mot och förbjudit fullbordandet af dessa befästningar, då de först företogos för ungefär tio år sedan. Men för att fullt förstå karaktären af de norska rustningarna och den anda, som inspirerade dem, bör man komma i håg, att Norge, medan det själf i hög grad skyddades af de svenska rustningarna, inskränkt sin egen del af det gemensamma försvaret af den skandinaviska halfön. Dess landtvärn, som enligt art. 25 i grundloven icke kan användas utom landet, förstärktes på bekostnad af de reguljära linjetrupporna, som voro de enda, hvilkas bistånd Sverige kunde påräkna i händelse af ett utländskt krig.

Till slut kan jag blott i största korthet beröra betydelsen af den norska revolutionen för de europeiska förhållandena; och härvidlag kan det åter befaras, att det fredliga sätt, hvarpå revolutionen verkställdes — tack vare hufvudsakligen den svenska monarkens och det svenska folkets beundransvärda själfbehärskning — kan komma allmänna meningen i utlandet att glömma den omständigheten, att Norge genom att bryta sönder unionen kränkt hvad jag skulle vilja kalla ett europeiskt förtroende. För Europa och särskildt för oss engelsmän var unionen en garanti för inre fred på Skandinaviska halfön, och det var tydligen som sådan den gynnades af dem, hvilka voro ansvariga för den allmänna europeiska öfverenskommelsen af 1814—15. Ett glest befolkadt, fattigt och svagt land som Norge, med en lång hafskust, försedd med de utmärktaste hamnar, många af dem öppna hela året om, kan icke annat än erbjuda ett frestande fält för utländska intriger och rivalskap. Mycket mer kunde sägas i detta afseende, men man kan icke underlåta att bli förargad vid tanken, att man för nationell inbilskhet och själföfverskattning — samma synder, som anfäktat ett annat, vida intressantare folk i hjärtat af Centraleuropa och hota den allmänna freden med oberäkneliga faror — för framtiden utsattes för oro och osäkerhet i de trakter af Europa, som hittills med rätta ansetts för den säkraste och sundaste delen af Norden, hvartill kommer försvagandet af de närsläktade raser, hvilka hittills lefvat lyckligt sida vid sida under

den blott alltför lätta spiran i händerna på en af de mest upplysta och samvetsgranna monarker. Norges utbrytande ur unionen är, enligt min åsikt, ett så mycket mer bedröfligt exempel på kortsynthet, som det kan bli ett farligt föredöme för andra oroliga och äregiriga nationer.»

Till sist beder jag att få yttra några ord i afseende på de för oss ogynnsamma omständigheter, som varit ägnade att för norrmännen underlätta utförandet af deras brottsliga företag.

Först och främst var det synnerligen ogynnsamt och beklagensvärdt, att Konungen var förhindrad närvara i Norge i det ögonblick, då den norska regeringens ledamöter på det mest trolösa sätt sveko sin plikt, i det att de bröto sin ed och utan Konungens medgifvande öfvergäfvade sina ämbeten, hotande hvarjom och enom, som lydde Konungens kallelse till rådsbordet, »att den skulle blifva fäderneslandslös».

Ehuru det ju vittnade om uppriktig fredskärlek och en naturlig motvilja för fredsbrott mellan tvenne brödrarfolk, verkade det dock att öka det norska öfvermodet, då det på förhand försäkrades norrmännen, att hvad de än företogo sig, så behöfde de dock icke frukta, att från svensk sida vapenmakt skulle användas.

Man kunde väl också ha rätt att kräfvat mera vakenhet och mindre blindhet från svensk sida, än hvad som i detta afseende ådagalagts, i det att vederbörande hvarken syntas hafva fäst afseende vid gränsfästningarnas uppförande som ett hot mot oss eller de sedan 10 år fortgångna, uppenbarligen mot Sverige riktade, norska rustningarna.

I detta sammanhang må det framhållas, hur obesväradt i Norge äfvensom i utlandet spridts den medvetna lögnen, att Sverige skulle hysa tankar på och stå färdigt att öfverfalla Norge, och på detta sätt vill man öfverflytta på oss misstanken om de brottsliga afsikter, med hvilka norrmännen själfva umgåtts.

De vänsterradikala och socialistiska elementen i vårt land hafva sannerligen ock i hög grad medverkat till att stärka norrmännens mod, om de eljest skulle hafva varit tveksamma, då det gällde utförandet af deras illgärning.

År 1884 funnos, sorgligt att klaga, äfven svenske män — de äro nu döda — hvilka då medverkade till konungamaktens reducerande till noll i Norge. — De som i våra dagar bidragit till upplösningsverkets fullbordan må bäfva för Guds och historiens dom.

Herr Benedicks: Det beslut, som Riksdagen nu går att fatta, är väl det viktigaste beslut, som ifrågakommit under de senaste 90 åren. Under denna tid har Sverige åtnjutit fred med Norge, haft sin västra gräns skyddad samt har kunnat påräkna hjälp af Norges krigsmakt i händelse af krig och hjälp af Norges hamnar vid en blockad af våra egna kuster. Allt detta har varit så stora fördelar, att man knappast kan fatta, att Sverige utan något vidare skall gå in på att upplösa en union, som, rätt skött, bort vara en garanti för bägge ländernas lyckliga framtid.

Det är ett olycksdigert sammanträffande, att vi just i dag redan

Om godkännande af vissa förslag till öfverenskomelser mellan Sverige och Norge.
(Forts.)

Om godkännande af vissa förslag till öfverenskomelser mellan Sverige och Norge.
(Forts.)

skola se en rubrik i tidningarna om »Rysslands närmande till Norge». Slår eder icke detta något, mine herrar, skall icke detta kunna rycka upp eder och rikta edra tankar på de faror, för hvilka vårt fosterland utsättes!

För min del kan jag icke annat än på det allra lifligaste protestera emot det sätt, hvarpå vårt fosterlands angelägenheter hafva skötts uti förhållandet till Norge. Den ene chefen för regeringen efter den andre har begått felsteg; den förste genom att olyckligt nog taga upp denna fråga på ett sätt, som är exempellöst, den andre genom att icke göra någonting, och den tredje -- ja, huru har han skött Sveriges angelägenheter? Själf har han varit ordförande uti det särskilda utskott, som haft att behandla denna fråga inom Riksdagen; han har själf fått tillfälle till att framföra de villkor, på hvilka Sverige skulle kunna i godo göra upp ett aftal med Norge. Riksdagen gick stillatigande, utan diskussion, in på dessa villkor, naturligtvis under förhoppning att Riksdagens uttalade vilja skulle respekteras. Men har detta skett? Det särskilda utskottet sade själf, att vid eventuella förhandlingar om unionens upplösning borde med *kraft* och *bestämthet* fordras och *fasthållas* vid hvad hänsynen till Sveriges välfärd och värdighet kräfde. Har detta skett?

Hafva de villkor, som vidare framfördes, blifvit till fullo iakttagna? Vi hafva begärt, att en obefäst zon skulle uppdragas, inom hvilken inga fästningar finge bibehållas eller nya uppföras. Huru har detta villkor iakttagits? Jo, ett af fästena får vara kvar och de andra skola raseras. Således har villkoret till det yttre verkligen blifvit uppfyllt. Men hvad har gifvits Norge i stället? Jo, det har gifvits norrmännen förmer än fästningar, förmer än ointagliga fästningar, nämligen Sveriges ord på att Norge icke på den vägen skall kunna anfallas. Detta är förmer än några fästningar! Och har Sverige fått den ringaste gengäld för att det afhändt sig möjligheten att hastigt kunna träffa de vitala delarne af Norge, där hufvudstaden befinner sig? Nej, Sverige har ingen ersättning fått, utan har endast gjort eftergift på eftergift. Skulle det icke varit något värdt för Sverige att hafva sin handlingsfrihet kvar lika väl i söder som i norr, där den verkligen ännu finnes? Var det icke Riksdagens mening, att Norge skulle försättas i samma ställning gentemot Sverige som den, hvari Sverige befinner sig gentemot Norge, d. v. s. utan fästningar!

Det är icke samma sak, en obefäst zon och en neutral zon, hvarom nu har uppgjorts och hvilket är till Sveriges bestämda nackdel. Gud gifve, att vi icke alla få ångra, och det förr än någon tror, de medgifvanden, som nu otvifvelaktigt komma att ske!

Huru är det med villkoret om lapparnes renbeten, har det blifvit för »*framtiden otvetydigt fastställt*», att de skola hafva rättighet till sina renbeten? Nej, vi skola få det nöjet att efter en tid gräla på nytt med norrmännen därom. Det andra villkoret, hvilket rörer transitofarten, är verkligen för en längre tid framåt lyckligen genomförd. Jag tänker, att det varit dessa intressens förkämpar här,

som haft ögonen öppna och kunnat verka därhän, att dessa åtminstone icke blifvit glömda.

Men det sista villkoret angående begagnandet af vattendragen, huru förhåller det sig med det? Jo, äfven därom skola vi i framtiden få nöjet att tvista med Norge. Det är icke ens föreskrifvet, att i dessa frågor skall dömas efter nu gällande lag, som vi känna till, utan efter den lag, som Norge behagar stifta för framtiden.

Slutligen har Riksdagen yttrat, att det icke syntes Riksdagen behöfligt, att frågan om skiljedomsaftal från Sveriges sida upptoges till behandling i samband med en eventuell unionsupplösning. Huru har det i stället gått till? Jo, *hela* öfverenskommelsen är grundad på skiljedomsaftal! Det är på detta bestämda faktum, som de norska underhandlarne hafva stödt sig, då de ej gjort några eftergifter. De våra hafva gifvit efter äfven i denna del, ehuru Riksdagen alldeles tydligt sagt sin mening.

Och hurudan är då denna skiljedomsstraktat? Jo, mine herrar, den fastslår alldeles tydligt och klart, att det svenska folket själf icke får bestämma, hvad som är dess vitala intressen. Vi skola således med händer och fötter bundna öfverlämna oss åt andras godtycke, när det gäller att bestämma hvad som är Sveriges vitala intressen! Och detta vilja ni gå in på! Jag önskar, att jag kunde uppröra edra hjärtefibrer till det innersta mot att falla på den tanken att af partihänsyn eller slöhet gå in på ett sådant fördrag, som gifvetvis kan lända till skada för Sverige.

Man har både muntligt och i tryck uppmanat till tystnad vid detta tillfälle. Jag för min del har funnit motsatsen vara det enda riktiga. Jag har redan visat, att regeringen alldeles icke respekterat Riksdagens bestämdt uttalade villkor. Det har regeringen satt sig öfver. Skall nu så ske i allting? Ja, det är det system, som införts af hans excellens statsministern under den tid, då han var s. k. ledare i denna kammare. Jag vill påminna om att redan vid den viktiga riksdag, då vår arméorganisation behandlades, denna behandling skedde under sekretess. Ja, de 365 dagarna strökos, och vi ha fått en mer eller mindre oduglig härordning. Nu har det talats om sekretess vid partimötena. Hans excellens uppträdde själf under förutsättning af sekretess i afseende å hvad som yttrades. Under sekretess behandlade vi våra villkor, det var ingen, som yttrade sig här, och därför må nu hafva funnits något skäl. Men att ingen skulle få uppträda mot det sätt, hvarpå regeringen nu skött Sveriges angelägenheter i strid mot Riksdagens direkt uttalade vilja, det har jag ej kunnat förmå mig att tåla, och det är därför, herr talman, som jag uppträdt i denna sak. Den inverkar för mycket på våra inre förhållanden för att man skulle kunna med tystnad förbigå densamma.

Jag vill ej heller med tystnad förbigå det liberala partiets i Andra Kammaren förhållande i denna fråga. Det är det olycksaliga beslut, som detta parti fattat, hvilket gör, att Sverige nu icke kan få de villkor uppfyllda, som Riksdagen bort fasthålla vid. Jag vill således icke lägga detta ensamt regeringen till last, men jag vill

*Om godkännande af vissa förslag till öfverenskommelser mellan Sverige och Norge.
(Forts.)*

åtminstone lifligt beklaga, att icke alla de underhandlare, som i Karlstad underskrifvit Sveriges kapitulation, varit likartade. Möjligen hade då ett annat resultat kunnat vimmas.

Det förekommer här ännu en fråga. En följd af detta är ju riksaktens upphäfvande. Jag vill ej yttra mig därom, men jag vill åtminstone för min del hafva sagt ifrån, att jag såsom svensk icke kunnat gilla det beslut, som antagligen snart här kommer att fattas.

Herr vice talmannen: Det vore knappast lämpligt att här ingå i någon detaljdiskussion om de särskilda villkoren i de öfverenskommelser, som nu föreligga till kammarens pröfning. Men då den siste talaren sagt, att vår regering skött denna angelägenhet i strid mot Riksdagens uttalade önskningsar, så kan jag icke på något sätt däri gifva honom rätt. Det är ju en naturlig sak, att då man förhandlar med en annan part, man icke alltid kan uppnå hvad som skulle kunna anses såsom det bästa. Jag erinrar om att den förra urtima Riksdagen uppdrog åt Kungl. Maj:t att ingå i *förhandlingar* med Norge om de förhållanden, som kunde stå i samband med frågan om unionens upplösning. Det är mycket sant, att ett och annat i dessa öfverenskommelser är af beskaffenhet att en eller annan skulle önska det annorlunda, men efter min mening måste man säga, att de öfverenskommelser, som nu föreligga till kammarens behandling, i det stora hela ansluta sig till Riksdagens uttalanden vid det förra urtima riksmötet samt att de också i stort sedt äro fullt acceptabla. Efter min mening hafva vi därför all anledning att vara våra underhandlare i Karlstad erkännssamma för det resultat, som de ernått.

Jag vill nu endast tillägga, att mig åtminstone tilltalar det icke att vid detta tillfälle söka få fram, hvar skulden ligger till den situation, i hvilken vi nu befinna oss. Där skuld finnes, där är nog också bördan stor, och det höfves oss icke att lägga sten på bördan. Vi böra efter min mening nu icke skåda tillbaka på hvad som skett. Låt oss hellre se framåt! Och då synes det mig, att genom det mörka moln, som så länge hvilat öfver oss, dock tränger fram en ljusets stråle. Det har under den sista unionskrisen gått som en våg af nationell väckelse genom det svenska folket. Finnes det utsikt till att denna nationella stämning skall blifva bestående och växa i styrka, att den känsla af solidaritet inom det svenska folket, som gjort sig gällande vid detta unionens sista skede, äfven skall komma till synes i framtiden, när det gäller att lösa stora och viktiga inre frågor, då tror jag för min del, att vi kunna sluta detta skede af vår historia med den förhoppning att vi inom oss själfva, inom egna gränser skola kunna vinna en ersättning för hvad vi förlorat i styrka genom unionens upphörande.

Jag anhåller, herr talman, om bifall till utskottets betänkande.

Herr von Baumgarten: Önskande att åt protokollet få öfverlämna mina åsikter uti denna högst viktiga sak, anhåller jag härmed att i största korthet få uttala, att Sverige icke bort medgifva unio-

nens upplösning, utan åt efterkommande bevara hvad våra fäder skapat, icke endast åt oss utan äfven för dem. Formerna för unionen hade däremot bort göras bättre och mera likställda, så att gemensamma intressen och fördelar sammanhöllo den, helst tiden härtill nu varit gynnsam, och Finlands öde bör icke glömmas af svenske män.

Jag har intet yrkande att göra.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Om godkännande af vissa förslag till öfverenskommelser mellan Sverige och Norge.
(Forts.)

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde.

På hemställan af herr talmannen beslöt kammaren att nu, kl. 11,57 f. m., afbryta sammanträdet och fortsätta förhandlingarna kl. 2 e. m.

Vid återupptagande kl. 2 e. m. af kammarens förhandlingar upplästes och godkändes särskilda utskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 1, till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående godkännande af vissa vid förhandlingar i Karlstad af utsedde delegerade från svensk och norsk sida uppgjorda förslag till öfverenskommelser mellan de bägge rikena.

Protokollsutdrag härom justerades.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

Kammaren åtskildes kl. 2,06 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Fredagen den 13 oktober, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m., och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Herr statsrådet *Berg* aflämnade Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen dels med förslag till lag om upphäfvande för Sveriges del af den till bestämmande af de genom föreningen emellan Sverige och Norge uppkomna konstitutionella förhållanden antagna riksakt, dels ock angående medgifvande åt Kungl. Maj:t att å Sveriges vägnar under visst villkor erkänna Norge såsom en från unionen med Sverige skild stat.

Herr statsrådet *Widén* aflämnade Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen om upphäfvande af hittills gällande bestämmelser angående unionstecken i rikets flagga.

Dessa kungl. propositioner blefvo hvar för sig på begäran bordlagda.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Paulson* under fyra dagar från och med den 16 innevarande månad.

Kammaren åtskildes kl. 7,04 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Lördagen den 14 oktober, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Föredrogos och hänvisades till särskilda utskottet Kungl. Maj:ts nedannämnda under gårdagen aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) dels med förslag till lag om upphäfvande för Sveriges del af den till bestämmande af de genom föreningen emellan Sverige och Norge uppkomna konstitutionella förhållanden antagna riksakt, dels ock angående medgifvande åt Kungl. Maj:t att å Sveriges vägnar under visst villkor erkänna Norge såsom en från unionen med Sverige skild stat; och

2:o) om upphäfvande af hittills gällande bestämmelser angående unionstecken i rikets flagga.

Protokollsutdrag härom justerades.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 på aftonen.

Kammaren åtskildes kl. 11,10 f. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Lördagen den 14 oktober, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m., och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Anmäldes och bordlades särskilda utskottets utlåtanden:

n:o 2, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition dels med förslag till lag om upphäfvande för Sveriges del af den till bestämmande af de genom föreningen emellan Sverige och Norge uppkomna konstitutionella förhållanden antagna riksakt, dels ock angående medgifvande åt Kungl. Maj:t att å Sveriges vägnar under visst villkor erkänna Norge såsom en från unionen med Sverige skild stat; och

n:o 3, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om upphäfvande af hittills gällande bestämmelser angående unionstecken i rikets flagga.

Kammaren åtskildes kl. 7,05 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.